

Procedura kwalifikacji buhaja do pobrania nasienia

Procedura realizowana jest wspólnie przez:

1. Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badawczy – koordynujący działania w zakresie ochrony zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich;
2. Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka (PFHBiPM) – podmiot prowadzący księgi hodowlane dla ras: polska czerwona (RP), polska czerwono-biała (ZR) i polska czarno-biała (ZB) oraz prowadząca ocenę wartości użytkowej;
3. Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie - podmiot prowadzący księgi hodowlane dla rasy białogrzbietej (BG);
4. Małopolskie Centrum Biotechniki w Krasnem, zwane dalej Stacją
5. Krajowy Bank Materiałów Biologicznych w Balicach (KBMB);
6. Hodowca – właściciel stada bydła objętego programem ochrony.

Buhaj do pobrania nasienia to buhaj pochodzący z planowanego kojarzenia; jest przeznaczony do pobrania nasienia w stacji. Nasienie to będzie wykorzystane do utworzenia rezerwy genetycznej w Krajowym Banku Materiałów Biologicznych oraz do realizacji założeń programu ochrony danej rasy w stadach zachowawczych. Do buhajów przeznaczonych do pobrania nasienia oprócz płatności podstawowej przysługuje płatność dodatkowa po przekazaniu na rzecz KBMB 600 porcji nasienia. Płatność rekompensuje wydatki poniesione przez hodowcę, aby nasienie od danego buhaja znalazło się w KBMB (wymagane badania, koszty przygotowania dokumentacji hodowlanej, w tym koszty usług PFHBiPM oraz Stacji Unasieniania).

Procedura kwalifikacji obejmuje kilka etapów:

1. Wybór rodziców buhaja.

Rodziców buhaja dobiera się w oparciu o planowane kojarzenia, tj., urodzony z takiego kojarzenia buhaj musi posiadać głęboki rodowód (matka i ojciec muszą być wpisani do sekcji głównej księgi, charakteryzować się pożądanym rodowodem – dla ras RP, ZB i ZR, oraz spełniają wymagania zapisane w programie ochrony dla danej rasy (RP, BG, ZR i ZB). Dobór zwierząt do kojarzeń opracowywany jest wspólnie przez doradcę ds. hodowli PFHBiPM (rasy RP, ZR i ZB) lub w przypadku bydła rasy BG selekcjonera z UP Lublin oraz koordynatora programu ochrony danej rasy. Plany kojarzeń akceptowane są przez Grupę Roboczą ds. ochrony zasobów genetycznych bydła.

2. Zgłoszenie buhaja do kwalifikacji do hodowli i selekcji wykonywanych przez doradcę ds. hodowli PFHBiPM lub selekcjonera bydła BG z UP Lublin.

Hodowca posiadający młodego buhajka urodzonego z zaplanowanego kojarzenia matki buhajów zgłasza do PFHBiPM lub selekcjonera bydła BG buhajka do wpisu do księgi hodowlanej oraz selekcji na odpowiednim druku. Warto zgłaszać buhajki jak najwcześniej.

Dla ras RP, ZR oraz ZB obowiązuje druk „Zgłoszenie buhajka/buhaja do wpisu do księgi hodowlanej”. Wypełnione zgłoszenie należy wysłać pocztą do odpowiedniego biura PFHBiPM albo przekazać pracownikowi Federacji.

3. Przegląd i kwalifikacja buhajka do dalszej hodowli przez doradcę ds. hodowli PFHBiPM lub selekcionera bydła BG z UP Lublin.

Doradca ds. hodowli z PFHBiPM lub selekcioner bydła BG z UP Lublin po otrzymaniu zgłoszenia sprawdza rodowód zwierzęcia pod kątem pochodzenia i wpisu do księgi. Następnie podejmuje decyzję o wykonaniu przeglądu buhajka u hodowcy (ogłędziny zwierzęcia pod względem zgodności umaszczenia ze wzorcem rasy, prawidłowej budowy, pobranie tkanki na potwierdzenie pochodzenia od buhajka i jego matki (jeśli nie jest przebadana), wykonuje zdjęcie buhajka). Kwalifikacja buhajka do dalszej hodowli powinna mieć miejsce nie później niż w 6 miesiącu życia.

Po kwalifikacji buhajka do dalszej hodowli i po pozytywnych wynikach badań potwierdzających pochodzenie, hodowca może buhajka wpisać na Wykaz bydła do płatności podstawowej (w terminie składania dokumentów dla krów do IZ), natomiast przejście dalszych etapów procedury zakończone przekazaniem nasienia do KBMB uprawnia do ubiegania się o płatność dodatkową na podstawie *Zaświadczenia o udostępnieniu samca w celu pozyskania nasienia*.

WAŻNE: Kserokopie dokumentów z kwalifikacji do hodowli wraz ze zgłoszeniem hodowcy i zdjęciem buhajka (z obu boków) przesyłane są przez podmiot prowadzący księgę do Koordynatora danej rasy.

4. Selekcja buhaja.

Selekcja buhaja przeprowadzana jest między 10 a 18 miesiącem życia zwierzęcia w przypadku ras RP, ZR, ZB przed doradcę ds. hodowli z PFHBiPM, a w przypadku rasy BG przez selekcionera bydła z UP Lublin.

Zaleca się możliwie jak najwcześniejsze wykonanie selekcji.

W przypadku niezgodności pochodzenia po jednym lub obu rodzicach, buhaje jest dyskwalifikowany i nie zostaje dopuszczony do rozrodu. W takiej sytuacji hodowca ma prawo odwołać się w celu ponownej weryfikacji pochodzenia.

Hodowca składa do podmiotu prowadzącego księgę hodowlaną danej rasy dokumenty o wystawienie zaświadczenia potwierdzającego wpis do księgi, a także wniosek o wystawienie świadectwa zootechnicznego (płatność zgodnie z cennikiem prowadzącego księgi).

Po selekcji i wpisie buhaja do księgi hodowca otrzymuje następujące dokumenty:

- protokół z kwalifikacji buhajka/buhaja do wpisu do ksiąg,
- kartę oceny typu i budowy buhaja,
- zaświadczenie potwierdzające wpis do księgi bydła hodowlanego,
- ekspertyzy DNA potwierdzające pochodzenie,
- świadectwo zootechniczne lub świadectwo potwierdzające pochodzenie.

WAŻNE: Kserokopie dokumentów z selekcji przesyłane są przez podmiot prowadzący księgę do Koordynatora danej rasy.

5. Przegląd buhaja przez specjalistę ds. hodowli ze Stacji.

Po uzyskaniu dokumentów z selekcji podmiotu prowadzącego księgi hodowca zgłasza buhaja do przeglądu przez specjalistę ds. hodowli ze Stacji. Po oględzinach pod kątem przydatności do oddania nasienia, od buhajka pobierany jest materiał biologiczny w celu wykonania kompletu niezbędnych badań zgodnie z Obwieszczeniem MRiRW z dnia 11 września 2013 r. (Dz. U. 2014 poz. 69).

Ocena buhajka przez specjalistę ds. hodowli ze Stacji może być wykonywana równocześnie z selekcją doradcy ds. hodowli PFHBiPM.

6. Przemieszczenie do Stacji.

Pobranie nasienia odbywa się w Stacji usługowo na podstawie odrębnej umowy między hodowcą a Stacją. W zakres usługi wchodzi koszty transportu buhaja z/do gospodarstwa hodowcy do/z centrum pozyskiwania nasienia; koszty utrzymania buhaja w centrum pozyskiwania nasienia w celu pobrania od niego materiału biologicznego (nasienia); koszty badań weterynaryjnych wymaganych dla buhaja-dawcy nasienia zgodnie z rozporządzeniem w sprawie szczegółowych warunków weterynaryjnych wymaganych przy prowadzeniu produkcji, pozyskiwaniu, konserwacji, obróbce, przechowywaniu, wprowadzaniu do obrotu lub wykorzystaniu materiału biologicznego; koszty badań, produkcji i przekazania do KBMB 600 porcji nasienia.

Zwożenie buhajków ras zachowawczych do Stacji pobierania nasienia odbywa się w miarę dostępności miejsc w Stacji, zgodnie z obowiązującym w niej harmonogramem.

Przed przemieszczeniem hodowca dostarcza do Stacji:

- Zaświadczenie, że buhajek po ukończeniu 6 m-cy życia utrzymywany był w grupie osobników tej samej płci,
- Orzeczenie lekarsko-weterynaryjne, stwierdzające, że buhaj jest zdrowy i przydatny do rozrodu – buhaj zostaje zbadany w okresie min. 28 dni przed przemieszczeniem do Stacji; w tym badanie na IBR oraz BVD wykonane dwukrotnie w odstępie miesiąca,
- Zaświadczenie lekarsko-weterynaryjne o stanie zdrowotnym gospodarstwa pochodzenia buhaja,
- Zaświadczenie o statusie epizootycznym stada w odniesieniu do IBR/IPV – otręt bydła,
- Oświadczenie, że buhaj nie był poddany szczepieniu w kierunku IBR/IPV oraz BVD/MD,
- komplet wyników badań wymaganych Obwieszczeniem MRiRW z dnia 11 września 2013 r. (Dz. U. 2014 poz. 69) potwierdzających, że buhaj pochodzi ze stada wolnego od chorób zwalczanych z urzędu.

W Stacji buhaj przechodzi wymaganą przepisami kwarantannę i zostaje poddany dalszym badaniom określonym w Obwieszczeniu MRiRW z dnia 11 września 2013 r. (Dz. U. 2014 poz.69), jest przyuczany do oddawania nasienia. W Stacji od buhaja pobierane jest nasienie na potrzeby utworzenia rezerwy genetycznej gromadzonej w KBMB oraz na potrzeby realizacji

programu ochrony (pula nasienia do pokrycia zapotrzebowania na nasienie konkretnego buhaja przez 3-4 sezony – stanowi przedmiot odrębnej umowy między Stacją a hodowcą).

7. Poświadczenie oddania nasienia buhaja do KBMB

a) dokumentem potwierdzającym przebywanie buhaja w Stacji oraz przekazanie do KBMB nasienia jest *ZAŚWIADCZENIE O UDOSTĘPNIENIU SAMCA W CELU POZYSKANIA NASIENIA*. Dokument wystawia Koordynator ds. ochrony zasobów genetycznych bydła danej rasy.

b) podstawą do wystawienia *Zaświadczenia* przez Koordynatora danej rasy jest przekazanie przez kierownika KBMB IZ PIB kserokopii umowy dotyczącej pozyskania nasienia wraz z przeniesieniem praw własności na rzecz Krajowego Banku Materiału Biologicznego - KBMB MAA. Umowa dotyczy 600 porcji nasienia buhaja, które zdeponowane w KBMB utworzy rezerwę genetyczną danej rasy. Umowa zawierana jest między hodowcą a KBMB.

c) *ZAŚWIADCZENIE O UDOSTĘPNIENIU SAMCA W CELU POZYSKANIA NASIENIA* stanowi dokument potrzebny do uzyskania płatności dodatkowej do samca w ramach Planu Strategicznego WPR 2023-2027. Płatność związana z oddaniem materiału na potrzeby realizacji programu ochrony przyznawana jest jednorazowo do buhaja.

d) W przypadku udostępnienia samca do Stacji pobierania nasienia i braku pobrania materiału z przyczyn niezależnych, MCB Krasne na piśmie informuje Koordynatora danej rasy o zaistniałym fakcie i ewentualnej przyczynie braku możliwości pobrania nasienia; Koordynator odnotowuje zgłoszenie na *ZAŚWIADCZENIU O UDOSTĘPNIENIU SAMCA W CELU POZYSKANIA NASIENIA*.

e) Po pobraniu materiału buhaj może wrócić do stada Hodowcy, zostać sprzedany do krycia naturalnego w innym stadzie lub sprzedany na rzeź.

JEŚLI BUHAJ ZE STACJI NIE WRACA DO STADA HODOWCY A BYŁ ZGŁOSZONY DO PŁATNOŚCI PODSTAWOWEJ NA WYKAZIE BYDŁA TO HODOWCA MUSI DOKONAĆ ZASTĄPIENIA TEGO BUHAJA.